

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Ковтун Вікторія Тарасівна, студент III курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх

Науковий керівник: доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування, к.е.н., доцент, **Грущенко Олена Анатоліївна**

Під інноваційною діяльністю розуміють усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, що реально призводять до здійснення інновацій або задумані з цією метою. До інноваційної діяльності також входять дослідження і розробки, не пов'язані прямо з підготовкою конкретної інновації [1].

Інноваційність є визначальною ознакою сучасних науково-технічних, виробничих, соціально-економічних та взагалі всіх суспільних процесів. Від оволодіння інноваційними механізмами розвитку залежить доля України: чи рухатиметься вона в напрямі входження до числа розвинених країн, чи залишиться поза науково-технічного і соціального прогресу.

Стан інноваційної діяльності в Україні важко вважати задовільним. Незважаючи на наявність значного наукового потенціалу та досвід створення технологічно складної продукції, країна з року в рік втрачає свої позиції на ринках високотехнологічних товарів і послуг, що у сучасному світі розвиваються найбільш динамічно. Ідея економіки, заснованої на знаннях, рушійною силою котрої є інновації, в українському суспільстві була значною мірою дискредитована. У роки незалежності в Україні постійно проводилися реорганізації органів державної влади, які відповідали за реалізацію науково-технічної та інноваційної політики, існував значний розрив між інноваційною та іншими видами політики. Тому одне з важливих завдань полягає у тому, щоб подолати розриви з європейськими країнами: йдеться про формування взаємоузгодженої промислової, технологічної та інноваційної політики з урахування потреб розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків [2].

Україна сьогодні також належить до країн, які декларують важливість інновацій для вирішення нагальних соціально-економічних проблем країни. Водночас структурно-технологічні зрушення, що відбулися в роки незалежності, значною мірою мали стихійний характер, а основні механізми зростання продовжують концентруватися в групі галузей, чия конкурентоспроможність в основному залежить від використання факторів виробництва і потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності, ґрунтуючись на експорті сировинних товарів і продукції нижчих виробничих переділів, що обумовлює низьку конкурентоспроможність економіки та значне відставання країни в соціально-економічному розвитку.

Такий шлях обумовлює необхідність істотних перетворень в інституційному середовищі ведення бізнесу в Україні, формування сприятливого інноваційного клімату, активізації досліджень і розробок, здійснення прориву у сфері використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Україні належить подолати значне відставання за рівнем інноваційної активності підприємств порівняно з розвиненими країнами світу і, насамперед, своїми сусідами – країнами ЄС. В Україні цей показник не перевищує 20 % (за даними обстежень інноваційної діяльності), тоді як середній показник по ЄС становить 44 %. Не відповідають інноваційному курсу і низькі витрати на дослідження і розробки, особливо у промисловості України.

Перехід до інноваційного типу розвитку ставить питання про місце і роль країн у сучасному світі. Наразі Україна перебуває у глибокій кризі. Потенціал інноваційного розвитку не сформовано. Якщо в найближчі роки не вдасться започаткувати процеси, які нарощуватимуть інноваційний потенціал, створюватимуть механізми інноваційного розвитку, поступово переводячи економіку на інноваційну основу, то Україна неминуче й остаточно перетвориться на сировинний придаток розвинених країн.

Не відповідають завданням розвитку національної інноваційної системи умови правової охорони інтелектуальної власності в Україні, не належним чином ведеться облік об'єктів права інтелектуальної власності та нематеріальних активів. Це є

причиною низької патентної активності науково-промислового комплексу і того, що частка інтелектуальної власності та нематеріальних активів в основних фондах за бухгалтерськими документами вкрай низька.

Сьогодні в Україні збереглося близько 500 науково-технічних і конструкторських організацій, що об'єднують понад 60 тис. висококваліфікованих фахівців, які на сьогодні розосереджені й не використовуються у пріоритетних інноваційних напрямках. У розвинених країнах кількість осіб, зайнятих у науці, подвоюється кожні 10 років, а в Україні вона скоротилася за останні 5 років майже в 2 рази, 600 тис. учених виїхали за кордон. Однією з головних причин цього є нестабільність роботи наукових організацій, відсутність відповідної матеріально-технічної бази. Не відповідають сьогоденню умови та темпи створення інноваційної інфраструктури (технопарки, технополіси, інкубатори, банки, фонди та ін.) [3].

Важливу роль у реалізації інновацій відіграють спеціальні інститути інноваційного розвитку. В Україні функціонують інноваційні центри, науково-навчальні центри, інноваційні бізнес-інкубатори, центри інновацій і трансферу технологій, центри комерціалізації інтелектуальної власності, регіональні центри науки, інновацій та інформатизації, інноваційно-технологічні кластери, консалтингові фірми, венчурні фонди. Найбільш ефективними стали технологічні парки [4].

Для вирішення зазначених проблем інноваційного процесу на всіх рівнях (держава - галузь - регіон - підприємство) необхідно сформувати діючий ефективний механізм щодо здійснення та активізації інноваційної діяльності для створення відповідних умов щодо успішного впровадження інновацій, стимулюючих факторів цього процесу та їх інвестиційного забезпечення. Насамперед це стосується удосконалення законодавчо-нормативної бази; формування відповідної інноваційної інфраструктури щодо керівництва, координації, стимулювання та контролю впровадження інновацій; розробки ефективного механізму інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності; активної участі суб'єктів господарювання, науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів, проектно-пошукових та інших організацій [5].

Підсумовуючи усе вищесказане, необхідно зазначити, що інноваційна діяльність у повному обсязі має комплексний, системний характер і охоплює такі види роботи, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяльність, яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову діяльність. Усе це створює прогресивні умови для інноваційного розвитку та активізації інноваційних процесів. Отже, забезпечення рівня конкурентоспроможності вітчизняних наукових досліджень на внутрішньому і міжнародному ринках повинно стати основним напрямком сучасної політики держави у сфері активізації інноваційної діяльності, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва. Саме від цього нині найбільшою мірою залежать можливості реалізації інноваційних процесів і забезпечення високої ефективності національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» 4 липня 2002 року №40-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, №36, ст. 266.
2. Бурлака В. Пріоритети інноваційного розвитку в українській економіці / В. Бурлака // Діловий вісник. 2010. – №12.
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. – К.: Держкомстат. 2010. – С. 7–17.
4. Микитюк П. П. Інноваційна діяльність: навч. посіб. / П. П. Микитюк, Б. Г. Сенів. – К.: Центр навч. літ., 2009. – 320 с.
5. Постанова Верховної Ради України «Про дотримання законодавства щодо розвитку науково-технічного потенціалу інноваційної діяльності в Україні» 16 червня 2004 року №1786- IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, №43-44, ст. 494.